

Regina Zavadskytė

„Choreografijos koncertmeisterio darbo ypatumai“

I. Šokis ir muzika, choreografijos koncertmeisterio darbo specifika.

Šokis ir muzika glaudžiai susiję tarpusavyje. Nuo pirmų užsiėmimų mokiniai pradeda suvokti muzikos ir choreografijos vienybę .

Teisingai parinktas muzikinis pritarimas praturtina šokėjų dvasinį pasaulį, leidžia pajusti judesio grožį, lavina kolektyvinio ritmo pojūtį, auklėja muzikalumą.

Pianistas- koncertmeisteris, dirbantis su šokėjais- gana sudėtinga profesija. Kad sėkmingai dirbti, reikia pirmiausia mylėti savo darbą, gerai žinoti choreografijos žanrus, jų specifiką, terminologiją, būti muzikaliu, gabiu, turėti puikią pianisto techniką, bendrą muzikinį išprusimą, žinoti fortepijoninę, baletinę, operinę, simfoninę muzikinę literatūrą, įvairių stilių šokių muziką.

Koncertmeisteris turi puikiai skaityti iš lapo, improvizuoti, harmonizuoti melodijas, iššifruoti muziką iš CD įrašų, daryti aranžuotes, groti iš klausos ...

Choreografijoje dirbantis pianistas turi matyti klasę, kiekvienam judesiui parinkti muziką atitinkamo charakterio.

Choreografijos pamoka vyksta greitame tempe, energingai, mokiniai gauna labai daug informacijos.

Pamokos metu reikia greitai orientuotis, per kelias sekundes, kol šokių mokytojas rodo vieną ar kitą derinį ar aiškina jį žodžiu, parinkti reikalingą muziką, gražiai, emocionaliai ją atlikti .

Kad nestabdyti pamokos tempo ir intensyvumo, reikia daug muzikos žinoti atmintinai, gerai improvizuoti.

Be viso šito, reikia pastoviai atnaujinti savo repertuarą, ieškoti gražių melodijų...

Nuo pianisto priklauso emocinė atmosfera šokio pamokos ar repeticijos metu. Jeigu šokėjams muzika patinka, tada ir judesius jie atlieka su gera nuotaika.

II. Choreografinės pramankštos muzikinis pritarimas .

Kiekviena šokių pamoka prasideda nuo pasisveikinimo ir pramankštos su muzikinių pritarimu (pasibaigia atsiveikinimu su muzikinių pritarimu).

Pianisto- koncertmeisterio vaidmuo labai svarbus. Muzikinis akompanimentas organizuoja šokėjų dėmesį, ugdo ritmo pojūtį ir muzikalumą. Muzika turi būti šokama, nuotaikinga, su aiškia melodija, nesudėtingu ritmu ir paprasta muzikine forma. Kiekvienai pratimų rūšiai reikia parinkti atitinkamo tempo, charakterio, ypatingo ritminio piešinio muzikinį pritarimą. Muzikos tempas turi atitikti judesio atlikimo tempui.

Dažniausiai šokio pramankšta atliekama „non stop“ ir koncertmeisteris keičia muzikinius fragmentus kas 16, 32, 64 taktus.. Kiekvienas fragmentas(jų gali būti 40 ir daugiau) atliekamas, dažniausiai, skirtingu tempu, keičiasi muzikinis metras...

Choreografinio derinio pradžia ir pabaiga turi sutapti su muzikinio kurinio ar jo fragmento pradžia ir pabaiga.

Pianistas, dirbantis kūrybiškai ir su fantazija, pagerina pamokos kokybę, panaudoja įvairios improvizacijos, papuošia melodijas spalvingomis harmonijomis, pajvairina faktūrą.

Galima parinkti muzikinius kurinius skirtingų charakterių : žaismingų, lyrinių, energingų... Muzikinis pritarimas priklauso nuo to, kokio stiliaus šokio pramankšta atliekama, nuo šokėjų amžiaus, jų muzikinės patirties.

3-7, 8 metų vaikams tiktų muzika su labai aiškia melodija, nesudėtingu ritmu, klasikine harmonija...

Nereikia apsunkinti muzika įvairiais foršlagais, trelėmis, dirbtinai akcentuoti melodiją, forsuoti garsą. Vaikai nuo mažens turi girdėti kokybiškai, gražiai skambančią muziką originalo redakcijoje- taip, kaip ji buvo sukurta.

Vaikai turi išmokti dėmesingai įsiklausyti į muzikinės frazės pradžią ir pabaigą, pajauti muzikinę pulsaciją ir akcentus.

Muzikiniam pritarimui galima panaudoti F.Šuberto(F.Schubert), L.van Bethoveno(L.van Beethoven), P. Čaikovskio (P. Tchaikovsky) fortepijonines miniatiūras, I.Štrauso (J.Strauss) polkas, estradines vaikiškas daineles, lietuvių liaudies ir kitų tautų šokių melodijas, improvizacijas. Vyresnio amžiaus vaikams muzikinis šokio pramankštos pritarimas gali būti įvairesnis ir sudėtingesnis.

Tai gali būti S. Džoplino (S.Joplin) regtaimai, estradinės populiarios melodijos E.Presly(E.Presley), M.Legrano (M.Legrand), dainos iš F.Sinatros (F.Sinatra) repertuaro, D.Lenono (J.Lennon) ir P.Makartni (P.McCartney) kompozicijos ir kt...

Čia labai didelis pasirinkimas, jis priklauso nuo pianisto muzikinio skonio ir prioritetų. Reikia, tikrai, kad muzikos charakteris, tempas, ritmas, niuansai atitiktų judesio charakteriui, pabrėžtu jį...

III. Improvizacija choreografijos koncertmeisterio veikloje.

Improvizacija (lot. improvisus- nenumatytas, netikėtas): 1.Eilėraščio, muzikos kūrimas be išankstinio pasirengimo; kartu kuriama ir atliekama; 2.Kūriny, sukurtas per jo atlikimą, iš anksto nepasirengus. (Tarptautinių žodžių žodynas Vilnius 1985).

Improvizacija- tai meninės kūrybos rūšis. Improvizacija kaip šokio akompanimentas egzistuoja nuo seniausių laikų. Ji leidžia laisvai kurti, fantazuoti choreografijos pamokoje.

Choreografai dažnai kuria šokio derinius, kompozicijas- užsiėmimo metu ir parodo jas šokėjams.

Koncertmeisteris ekspromtu atlieka muziką, kuri atspindi judesio charakterį, palaiko šokėjus reikiamu ritminiu pulsavimu, dinamika, niuansais, tempo pasikeitimais. Parinkti jau sukurta muzika šiuo atveju labai sudėtinga, nes ji netiks nei ritmiškai, nei savo muzikine forma, nei charakteriu...

Kai pianistas gerai improvizuoja, jis turi galimybę pajvairinti šokio pamokos muzikinį apiforminimą. Tai ir improvizacinio pobūdžio muziką šokio pamokoje su pradinukais- įvairus žaidimai, ritminiai pratimai, dainelės. Tai ir šokio pramankštos, klasikinio, istorinio- buitinio šokio pamokos, kur galima kurti reveransu, nusilenkimų muziką įvairių epochų stiliuje. Pasaulio tautų šokio pamokoje galima improvizuoti įvairių tautų muzikos charakterį, pavyzdžiui- flamenko stiliaus ištrepsėjimai, rytiečių, rusų, vengrų etiudams ir nusilenkimams ...

IV. Darbo ypatumai klasikinio šokio pamokoje.

„Klasikinis šokis- tai istoriškai susiformavusi choreografijos meno išraiškos priemonių sistema, pagrįsta poetiniu sceninio paveikslo kūrimo principu, plastiška žmogaus minčių ir emocijų išraiška.“ V.Milvydienė - „Klasikinio šokio mokyklos pagrindai“. Klaipėda 2011.

Klasikinis šokis – pagrindinė išraiškos priemonių sistema choreografijos meno. Klasikinio šokio elementus nuolat naudoja šokių kolektyvų repeticijose.

Pianistui – koncertmeisteriui tam, kad dirbti klasikinio šokio pamokoje meno mokykloje, šokių kolektyve ar baletu klasėje, reikia profesionalių žinių ir įgūdžių, susijusių su choreografijos sfera. Tai – žinios apie pamokos struktūrą, pagrindinius metodinius principus. Darbas šitoje srityje reikalauja ilgo studijavimo ir nuolatinio tobulėjimo. Pianistas turi žinoti pagrindinius klasikinio šokio judesius, jų atlikimo specifiką, choreografinius terminus prancūzų kalba, turėti platų repertuarą...

Koncertmeisteris turi būti šokio mokytojo padėjėju, bendradarbiauti ruošiantis pamokoms ir viešiesiems pasirodymams.

Tam, kad susipažinti su klasikinio šokio metodika, terminologija, suprasti kiekvieno judesio ypatumus reikia studijuoti metodinę literatūrą, stebėti klasikinio šokio pamokas, lankyti baletu spektaklius.

V. Klasikinio šokio pamokos muzikinis apipavidalinimas.

Kiekvienas pianistas – koncertmeisteris, renkantis muziką klasikinio šokio pamokoms, vadovaujasi savo muzikinių skonių, patirtimi, nuolat papildo repertuarą.

Pradinėse etapuose reikia rinkti klasikinės muzikos kurinius su aiškia melodija, harmonija, nesudėtingais ritmais.. Tai gali būti M.Glinkos(M.Glinka) fortepijoninės miniatiūros – polkos, valsai; F.Šuberto(F. Schubert) ländleriai, ekosezai, valsai, vokiški šokiai; V.Mocarto(W.A.Mozart) pjesės – ankstyvieji kūriniai; L.van Bethoveno (L.van Beethoven) kontradansai, ländleriai, menuetai; P.Čaikovskio(P.Tchaikovsky) pjesės iš ciklo „Vaikų albumas“; K.Černy, A.Lemuano (Lemoine) etiudai...

Palaiptiesiems galima įjungti sudėtingesnius kurinius tu pačių kompozitorių, papildyti repertuarą F.Šopeno(F.Chopin) valsais, noktiurnais, mazurkom; J.Štrauso (J.Strauss) valsais, polkom; J.Lanerio (J.Lanner), F.Kreislerio(F.Kreisler), A.Arenskio (A.Arensky), K.M.Veberio (K.M.von Weber) valsais, M.Glinkos (M.Glinka) noktiurnais ir kitų kompozitorių fortepijoninė muziką... Vėliau įvesti variacijos

iš klasikinių baletu, pav. A.Adano (A.Adam) „Žizėle“, R.Drigo (R.Drigo) „Arlekinadė“, „Stebuklingoji fleitą“, L.Delibo (L.Delibes) „Kopėlija“, L.Minkaus (L.Minkus) „Don Kichotas“, „Bajadere“, A.Glazunovo (A.Glazunov) „Raimonda“, C.Puni (C.Pugni) „Esmeralda“, „Faraono duktė“, E.Deldevio (E.Deldevez) „Pahita“ ir kt...

Muzikos charakteris ir judesio charakteris turi atitikti vienas kitą. Šokėjai turi suvokti, kad labai svarbu įsiklausyti į melodiją, nes tai – muzikos siela, pagrindinė muzikos mintis.

Labai svarbu, kad šokėjai nuo mažens girdėtų meistriškai atliktą muziką, reikalinguose tempuose, su melodiniu kvėpavimu, aiškiu charakteringumu...

Svarbu ne sudarkyti muzikos charakterio, per daug sulėtinant ar pagreitinant originalo tempą, nekeisti akcentų, akompanimentą. Geriau parinkti tinkamą muzikinį kurinį.

Ruošiantis parodomajai pamokai, geriau parinkti muziką vieno stiliaus, pav. 19 amžiaus kompozitorių, Romantizmo epochos.

Taip pat galima parinkti muziką vieno kompozitoriaus, pav. W. A.Mocarto, F. Šuberto, M. Glinkos, bet panaudoti ją vienai pamokos daliai, pav. deriniams prie atramos, o salės viduryje atlikti baletinę muziką...

Pradedantiems koncertmeisteriams reikia glaudžiai bendradarbiauti su šokio mokytoju, renkant muziką pamokoms. Atrinkti kūrinis iš anksto, kartu išnagrinėti, ir tik po to kurti derinius.

VI. Koncertmeisterio darbo ypatumai istorinio – buitinio, charakterinio šokio pamokose.

Istorinis – buitinis šokis tai viena iš disciplinų, kurią studijuoja baletu, meno mokyklose, choreografijos specialybės studentai, būsimieji aktoriai, vaikų šokio kolektyvų jaunieji šokėjai...

Tai praėjusiu epochų – Viduramžių, Renesanso, Baroko ir Rokoko, Klasicizmo, Romantizmo epochų, 20 amžiaus šokiai. Pagrindinis uždavinys – išmokti šokėjus atskirų epochų šokių atlikimo manierų.

Užsiėmimų metu turi skambėti geriausi praėjusių amžių muzikos pavyzdžiai.

Koncertmeisterius turi žinoti charakteringiausius stilistinius ypatumus, muzikos atlikimo manierą, žinoti pagrindinius istorinio šokio žanrus, parinkti muziką reveransų ir nusilenkimų. Repetuojuant šokius – parinkti atskirų judesių muziką, improvizuoti, atlikti muziką įvairių stilių charakteryje...

Charakterinis šokis – sceninio šokio rūšis. Jo pagrindas – liaudies šokis. Pianistas, akompanuojantis šitai disciplinai, turi žinoti skirtingų pasaulio tautų šokio charakterį, atlikimo manierą, ypatingus bruožus, sugebėti metodiškai parinkti muziką, kuri atitiktų judesio charakteriui, pavyzdžiui – vengrų, čigonų, rusų, ukrainiečių, gruzinų, airių ir tt...

Tenka daryti aranžuotės, harmonizuoti liaudies melodijas... Šokio kompozicijoms renkama muzika ir iš baletų, operų... Labai svarbu pabrėžti charakteringus melodikos, ritmo, akompanimento bruožus...

Išvada

Koncertmeisteriui, tam kad sėkmingai dirbtų choreografijoje, labai svarbu domėtis naujovėmis, lankyti seminarus, stebėti kolegų pamokas, studijuoti metodinę literatūrą, apibendrinti savo darbo patirtį ir ją naudoti dirbant, nuolat atnaujinti repertuarą, tobulėti...

Literatūra:

- Tarptautinių žodžių žodynas. Vyriausioji enciklopedijų redakcija. Vilnius 1985.
- V.Milvydienė „Pažintinė choreografijos abėcėlė“. KU leidykla Klaipėda 2008.
- V.Milvydienė „Klasikinio šokio mokyklos pagrindai“. KU leidykla Klaipėda 2011.

VII . Knygos „Muzika ir judesys. Muzikinės iliustracijos. Natų rinkinys“ pristatymas.

Aš parengiau ir pristačiau redakcijai natų rinkinį „ Muzika ir judesys. Muzikinės iliustracijos“. 2013 metais rudenį KU MF redakcinės kolegijos posėdžio metų jis buvo svarstytas, gavo teigiamų atsilepimų ir rekomenduotas leidybai.

Rinkiniui parinkta muzika įvairioms šokio pamokoms: kūno parengties, lietuvių tautinio, folklorinio, klasikinio, istorinio, pasaulio tautų.

Leidiny pateikiamos ir mano pačios parengtos pasaulio tautų šokio aranžuotės, harmonizuoti folklorinio šokio pavyzdžiai, sukurtos pjesės klasikiniam šokiui.

Rinkinys gali būti naudingas choreografams – pedagogams, dirbantiems muzikos ir meno mokyklų choreografijos skyriuose, bendrojo lavinimo mokyklose, įvairiose šokio studijose.

Leidinį galėtų naudoti choreografijos katedros diplomantai, rengdami baigiamąjį darbą.

Šis rinkinys gali papildyti koncertmeisterių, dirbančių choreografijos srityje repertuarą, ir būti naudojamas įvairių šokio stilių disciplinose.